

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " " 2 "
15 " " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
administracije in ekspedicijska na
Starem trgu št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošt
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu
št. 190.

Izhaja petkrat na teden in s
v torek, četrtek in soboto.

Mišljenje na Ruskem.

Vsa poročila, ki so se zadnji čas objavljala v angleških in madjarskih listih o miru, premirju, posredovanju i. t. d. so čisto netemeljena. Angleška vlada bi sicer grozno rada dosegla kakšno posredovanje, ker vidi, da grozi njenim koristim v Indiji z vsakim ruskim uspehom v Aziji večja nevarnost. Ali za Rusko še nikakor ni prišla doba, da bi sklepala premirje, ker je ravno sedaj ruski vojni položaj zelo vreden. Kakšnega mišljenja so Rusi, se razvidi iz ruskih listov in iz dopisov iz Ruskega v drugih listih.

Iz Peterburga se piše 30. okt. v „Nordd. Allg. Zeitg.“: Vojska se ne vklanja ni neprestano javljajočim se glasovom o miru in posredovanju, ni bulgarskemu deževnemu vremenu. Poročilom o posredovanju ni treba verjeti, naj se v kateri koli obliki objavljujejo. Ruska se bojuje za načelo samovprave Bulgarske in Bosne. Kar so v svojem času v Berlinu odobrile oblasti, cesar ni mogla angleška vlada v londonskem protokolu zavreči, to mora Turška naprej obljubiti in potem bi se dalo govoriti o dogovorih, tikajočih se končanja vojske. Ruska žilavost bo pretrpela tudi zimsko vojevanje. Od te dobe, odkar delamo s to rusko žilavostjo in ne s smelimi napadi, se je na obeh bojiščih popolno spremenilo. Več nego 25.000 vjetnikov pričča o naših uspehih. Vojni položaj se je prav sedaj začel objasnovati in za nekoliko tednov bo čisto jasen. Naša kretanja so koncentrirana, turška pa razpršena. Vsa poročila iz turških in polturških virov so proračunjena bolj za vtis nego osnovana na resnici.

„Novoje Vremja“ pa piše o delovanju evropske diplomacije tako-le: „Diplomacija je zelo otožna, šest mesecev sedi brez pomeščenja, sedi na vodi in čaka na veter, na oni skazeni veter, na ono tišino, v kateri se bodo razkadile diplomatične spletke. Diplomacija je računala, da se bo vojno delovanje v zimskih mesecih ustavilo; njeni organi so dokazovali nemožnost zimske vojske v Bulgarske in Aziji. Če so pa ti organi verjeli sami svojim besedam, ni jasno; trudili so se vendar zelo, da bi se naša vojska povrnila v Rumunsko, kjer so se baje napravila zimska stanovišča. Dobro bi bilo, ko bi bili ti ljudje dobrovoljno napravili stanovišča za našo vojsko kje na blagoslovljenem jugu, v Italiji ali pa, da bi bila krajša pot, v carigradske okolici; potem bi se bile mogle diplomatijske vsluge sprejeti. Ali prezimovanje v blatnastej, golej Rumunskije je tako malo vabljivo, da se našej armadi lepše zdi, napredovati v vojski in zimi. Če je leto vgajevalo Turkom, bo zima pomagala Rusom. Morebiti ne ve ne sultan in ne lord Beaconsfield, kako mi zimo ljubimo, in kako nam zima vgaja; drugače bi si ne bi bili izvolili tako neugodne dobe za začetje obravnave o miru.“

V nekej drugej številki pa govori „Novoje Vremja“: V Angleške se niso prenehali govoriti o nerazdeljivosti turške države. Čas je tudi nam ponoviti vlane fraze, da se mi s Turčijo vojskujemo, ne dregaje v njen obstanek. Jedno izmed dveh: ali morajo biti kristjani sami svoji gospodarji v svojej hiši ali naj še na dalje zdihujejo pod turškim in čerkeskim jarmom. Nikakoršna prepričanja, nikakoršne moči ne morejo pomiriti teh nasprotij in naj-

bolje se je že zarana privaditi z mislijo o nemožnosti katerega koli srednjega izhoda, katerihkoli polovičnih uspehov.

Osvobojenje Bosne, Bulgarije in Hercegovine — dobro za nas. *)

Beseda „jaz“ je gotovo prva med vsemi — posebno v sedanjem materialističnem času in vsakemu, ki zavoljo tega škodo trpi, ker je na druge bolj ko na sebe mislil, pravijo, da ni bil pameten. Če kdo drugim dobro želi, mu je pogosto povod te dobrovoljnosti misel na samega sebe, akoravno tega morda očitno ne pové. „Če se bo tem ali temu dobro godilo, tudi za-me ali za nas ne bo slabo“, to je njegova srčna misel.

Mi želimo vsem dozdej še turškim Jugoslovanom, da bi se oprostili težkega turškega jarma, in zato želimo Rusom, ki so se tega dela lotili, največo srečo. Dasi te želje izvirajo iz sočutja do tlačanih sobratov, jih vendar izbuja — čemu bi to tajili? — kolikor toliko ljubezen do samega sebe. Tega nam ne bo nihče zameril, če pomisli sledeče.

V Avstriji se zdaj nikomur predbro ne godi, Slovanom in posebno Slovencem ne bolje kakor drugim narodom. Saj je celó poslanec Schönerer, ki se ne prišteva k našim prijateljem, v državnem zboru dokazal, da je v Avstriji davek najviši. Da smo Slovenci razun tega med avstrijskimi narodi nemško-liberalni stranki

*) Ta članek je bil v konfisciranem listu od sobote, pa ker je bil že list razmetan, se ni mogel vnovič natisniti. Ker pa se nam vendar zdi, da bo mikal zlasti naše seljane, ga jim tu podamo vnovič. Vred.

Jakob Schell pl. Schellenburg in njegove vstanove.

Prav primerno se nam zdi, da sedaj, ko se preslavlja g. Hočevar zaradi novega šolskega poslojja, katero je podaril Krškemu mestu, v „Slovenca“ spomin postavimo možu, ki je po imenu sicer marsikteremu že znan, o čegar velikanskih žrtvah in mnogoterih vstanovah za dežele slovenske se pa sploh še premalo ve. L. 1843 je v tiskarni Blaznikovi pač na svitlo prišla nemška knjižica „Jakob Schell von und zu Schellenburg und seine Stiftungen“, ktere bodemo tudi mi v svojih spisih sledili, vendar pa je ta knjižica že tako redka, da se le sem ter tje še nahaja kak eksemplar. Zato bodemo marsikom, zlasti tistim, ki so vživali njegove vstanove, vstregli, če jih natančneje soznanimo z možem, ki se sme prištevati prvim dobrotnikom dežele kranjske in zlasti mesta ljubljanskega.

Jakob Schell se je rodil 24. julija leta 1652 v mesticu Sterzingu na Tirolskem, od poštene in sploh spoštovane rokodelske rodovine. Njegov oče Jakob in stari oče Jurij sta

bila sedlarska mojstra in hišna posestnika pa meščana. Brata je imel, kolikor se ve, le enega imenom Tomaža, ki je bil duhovnik, sestre pa tri, Ano, Suzano in Marijo, ktere je že leta 1690 pri omožitvi zdatno podpiral. Jakob Schell tedaj ni bil domačin po rodu, pač pa po mišljenju, kakor tudi dandanes vidimo, da imajo verni in vrlji nemški Tirolci z nami vred enake nazore, enake namene, in da ste si Tirolska in Kranjska, dasi ste različni po jeziku, v marsikteri reči podobni, zlasti v zvestobi do katoliške cerkve in vdanosti do presvitle cesarske rodovine.

O mladosti Jakoba Schella, ki je menda že prav zgodaj zapustil očetovo hišo, se dosti ne ve. To pa je gotovo, da si je svoje obilno premoženje sam pridobil, ker njegovi starši niso bili posebno premožni. Oče njegov je bil namreč po svojem očetu Juriju podedoval samo 609 gl. 57 kr., priženil pa je bil z Justino Atzwangerjevo iz Sterzinga 1688 gl. 52 kr. Po smrti svoji zapustili so starši, ki so bili za šolanje sina Tomaža in pri omožitvi svojih hčera izdali 700 gl., vse svoje imetje, namreč hišico, vrtec in pobištvo.

Tudi to se natančno ne ve, kedaj da je Jakob Schell prišel na Kranjsko in s katerimi kupčijami se je prva leta pečal. Le dve ne posebno važni pismi se še nahajate iz te dobe, ki mu ju je pisal marljivi kupec Avgustin Kodelli, eno iz Inšpruka na Dunaj 19. avgusta 1678, eno pa iz Gorice 7. nov. 1678 v Videm. Kakor je iz teh pisem razvidno, bila sta Kodelli in Schellenburg med seboj v prav pristrčni prijateljski zvezi.

Kupčija Schellova je bila splošna; skupoval in prodajal je vse, kar mu je obetalo kaj dobička. 13. januarja 1684 je bil z dr. Albertijem sklenil pogodbo, po kateri je bil na skupne stroške iz Hamburga naročil celo 6 petletnih danskih žrebcev jahačev; 26. decembra 1684 je bil pa za več let najel od vdove Paskonijeve na bregu prodajalnico, v kateri je pozneje vsled pogodbe od 10. aprila 1694 hranil žeblje dr. Karola Kappusa.

Glavno blago, s katerim je Jakob Schell kupčeval, bili so kranjski domači pridejki, ktere je vsled pogodbe od 1. maja 1684 pošiljal nekemu Juriju Mondru, ki je nasprotno

jako malo priljubljeni, je bilo že šestokrat dokazano in bi bilo še marsikterokrat, če bi se slovensko časnikiarstvo ne bilo konfiskacij: Tiskani dokazi se dajo konfiscirati, dejanski pa ne, in ti vpijejo še glasneje, kakor oni. Vzrokov te prikazni navesti nam zdaj še ni dovoljeno; dovoljeno pa nam menda bode, navesti prikazni same.

Slovenec ljubi svoj dom bolj ko vsak drug narod ali pa vsaj manj ne. Na tuje iti mu je skoro toliko, kakor ločiti se od sveta; vselej mu tekó solzé, kedar mora popustiti svoj dom. In vendar jih gre toliko po svetu — celó čez morje v daljno Ameriko. Zakaj? Proste volje gre malokteri, velika večina jih je k temu prisiljena. Po čem? Po tem, ker se jim slabo godi, ker ne morejo živeti. Tedaj pobero vse, kar jim je ostalo, in se preselijo drugam, nadejaje se boljših dni vsled pridnosti rok in bistrosti uma, kajti priden in bister je Slovenec, da mu je v tem malo kdo kos. Tedaj ga prežene z dragega mu doma le slabo življenje in pa to, da za svoje pridne roke ne najde primernega zaslužka. Zakaj ne? Tega ne morem povedati, ker bi nam sicer nepovoljno usta zamašili.

Naj povemo tu le en zgled. Na Gorenjskem bil je gospodar, ki je dovršivši gimnazijske študije po nagli smrti staršev in brata bil primoran popustiti daljne študije in prevzeti domá precej obširno gospodarstvo. Gospodaril je dobro, a po par slabih letinah in obilnih stroških mu je pokazal letni račun, da je v petih letih ukljub vsej marljivosti za par tisuč goldinarjev na premoženji slabši. Ker je znal dobro računati, je preračunal, da v 15 letih bo na ta način prišel ob vse svoje premoženje. Da bi se temu odtegnil, proda vse svoje imetje in se preseli v Ameriko, kjer se mu tako dobro godi, da si je nekdanje premoženje že stotero pomnožil.

Bosna, Hercegovina in Bulgarija so gotovo še rodovitnejše dežele od gorenje Amerike in prostora je v njih še za tisuč in tisuč pridnih rok. Tudi so tako blizo, da ni težko nazaj priti, če komu sreča ni mila; vrh tega je jezik podoben našemu tako, da se v par tednih domačini in naseljenci brez vseh težav razumejo. Ni dvoma, da bi si bila velika množica onih, ki so se zlasti iz gorenjskega, črnomeljskega in metliškega okraja selili v Ameriko, izvolila novi dom v mnogo bližnjih deželah

gori imenovanih, kjer jim živé bratje po duhu, krvi in jeziku, kjer bi se tudi rod ne bil tako zgubil, kakor v daljni Ameriki. Ni dvoma dalje, da bi se jim bilo doli bolje godilo, kakor tam, in če ne bi bili zadovoljni — no! saj jih ne loči od domovine veliko morje.

Ali kaj? Te krasne zemlje objema turški zmaj, pred katerim ni nobena stvar, ne oseba, ne premoženje varno. Turek je zavoljo svojih grozovitosti po vseh slovenskih deželah v takem spominu, da še zdaj matere svoje neubogljive otroke z njim strašijo; dokler on gospodari po onih deželah, bi zlasti Kranjca nobenega še z bičem tje ne spravil.

Vse drugače bo, če neha turška oblast. Po sedanji vojski bodo te rodovitne dežele potrebovale veliko delavnih rok, ker so Turki silo veliko kristjanov poklali, mohamedancev pa je že mnogo pobegnilo, veliko jih pa še bo, ko se dežele izvijo turški pesti.

Tedaj bo, ako se Rusom posreči osvoboditi te dežele, za kar so zdaj najboljša znamenja, za Slovence, ki so po neugodnih razmerah prisiljeni poiskati si boljše domovine, najboljšje polje Bosno ali Hercegovina, kjer bodo pod jako ugodnimi pogoji dobili zemlje. Že zdaj vabi črnogorski knez ljudi v Hercegovino, kjer jim obeta zemlje zastonj, le da jo bodo obdelovali. Gotovo se bo to tudi drugje godilo, zato bo dobro za nas, ako omenjene dežele postanejo svobodne in dobé evropske vlade. Toraj moramo že zavoljo samih sebe želeti Rusom, da dosežejo to, česar so se lotili.

Z bojišča.

Zadnji vradni telegrami iz Petrograda potrjujejo ruske zmage v Aziji in sam Muktarpaša poroča v Carigradu, da so Rusi napadli ga, skonca umaknili se, potem pa prodrli njegovo središče, ki je bilo najslabše zavarovano. Pri naskoku je Turkov padlo več ko 3500 (nevštevsji ranjene in vjete), Rusov pa okoli 4000. To priča o hrabrosti Rusov in da središče Muktarovo ni bilo tako slabo vtrjeno, kakor on poroča svojemu sultanu izgovarjaje svoj propad.

Ostanki Muktarjeve čete so se umaknili v naglem nerednem begu proti Erzerumu, ktere ga hoče Muktar z vso silo braniti. Temu pa se ustavljajo prebivalci sami in v celih

trumah beže iz mesta. Nekteri listi, kakor „N. fr. Pr.“ in „Tr. Ztg.“, so imeli včeraj govorico o padcu Erzeruma, pa ta govorica je gotovo prenačljena, čeravno je jasno, da Muktar z ostanki svoje že obupne armade ne bo mogel dolgo braniti mesta. V Carigradu je že velik strah zavoljo naglega in silnega prodiranja Rusov. Da bi se bil pa Kars podal, o tem še ni nobenega poročila, čeravno ga hudo bombardirajo.

Ob Plevni je stan Turkov obupen. Z drugim svetom nimajo nobene zveze več, pritiska jih glad in hud mráz in da bi se mogli dalje držati, gonijo nevojaške prebivalce ven, a Rusi jih podé nazaj. Nič bolje ni v Šipki soteski; vojaki godrnjajo zavoljo hudega trpljenja, ker so posebno z obleko slabo oskrbljeni in na pol bosí po stražah zmrzujejo.

Rusi se Plevni čedalje bliže pomikajo. Tudi drugod se razširjajo. Zadnje dni so prodrli oddelki ruskih konjikov v bližino Silistrije. Prebivalci dveh vasi so jim šli z duhovniki in zastavami naproti ter jim nesli v znamenje zveze kruha in soli. Komaj pa so Rusi odtegnili se, pridrvé Čerkesi, jih napadejo, ropajo in obe vasi zažgó.

Kar je Gurko s Telišem zapazil zadajo pot v Plevno, so v Carigradu prepričani, da je posadka vsa s Plevno vred zgubljena, ako se ne posreči pregaati ga, k čemur je pa malo upanja. Provijant 1000 voz, ki je bil te dni namenjen v Plevno, se je moral vrniti nazaj v Sofijo.

Vsakako je te dni pričakovati iz obeh krajev važnih poročil.

„Novoje Vremja“ piše: Sulejman paša je moral, ker je bil na zapadu stiskan s carjevičevó armado, na izhodu pa z napredovalnim dviganjem nižje-donavskega oddelka, končno zapustiti svoj prvi program in pomisliti o svojem osebnem rešenju. Oltod se pojasui njegovo pomaknjenje k Razgradu. On se zanima ravno tako za svojo desno kakor za levo stran; na desnej strani vtrjuje Bazardžik, na levej pa napravlja nove trdnjave v Razgradu. Mi bomo morali isti čas oblegati Rusčuk in Silistrijo pa Sulejmanovo armado cernirati. Naša naloga ni labka, ali je neogibna, če ima Sulejman dosti moči na razpolaganje.

za Schella pošiljal drugo blago nekemu Dom. Lione-tu v Trst.

Vsled pogodbe sklenjene v Ljubljani 14. febr. 1686 zavezal se je neki Peter Hofer 300 lakti platna preskrbeti Schellenburgu, ki se je bil prejšnje leto 1685 še tesneje zvezal z našo domovino, poročivši se 22. oktobra s Kranjico Ano Katarino Hofstätter-jevo. Vsled pogodbe sklenjene 10. oktobra 1686 zavezal se je Blaž Šnedic Schellenburgu toliko žita po navadni tedenski tržni cení preskrbovati, kolikor ga bo mogel in kolikor ga bode Schellenburg zahteval, ki je nasproti objubil Šnedicu dajati sukna, olja in družega blaga po cení, kakoršno so te reči imele drugod. 8. marca 1686 sta se pogodila Jurij in Martin Keber (oče in sin) s Schellenburgom, da mu bosta preskrbela 700 zvezkov sit. Med rečmi, s kterimi je Schellenburg kupčeval, bil je tudi med in vsled pogodbe sklenjene 28. januarja 1689 mu je neki Janez Daniel Jakše preskrbel mnogo tega blaga.

23. aprila 1691 sklenil je bil Schellenburg s koroškimi stanovi pogodbo, v kteri se je zavezal za določeno svoto vsako leto meseca

marca karlovške graničarje, za ktere so morali omenjeni stanovi skrbeti, preskrbovati s potrebnim suknom. V §. 6. te pogodbe je bilo določeno, da se bode Schellenburgu, kadar se sukno sprejme, plačalo 1500 gld., o sv. treh kraljih prihodnjega leta 4000 gld., ostanek pa tedaj, kadar bode preskrbel sukno za prihodnje leto. To pogodbo ste si smeli obe stranki na pol leta odpovedati.

V tem času stal je Schellenburg tudi s kranjskimi stanovi v denarnih zvezah in po neki pobotnici datirani iz Benetek 16. febr. 1692 mu je neki Franc Ullrich prepustil kapital 5190 gld. tedanjega denarja, ki ga je imel tirjati od kranjskih stanov.

Kranjski stanovi so 20. junija 1694 Schellenburgu dali dolžno pismo za 40.000 gld. kranjskega ali 33.750 gld. nemškega denarja, ktere ga jim je bil posodil deloma v gotovini, deloma v menjicah, da so poravnali razne vojskine stroške. Schellenburg je bil že tedaj bogat mož. Ti denarji, od kterih so stanovi plačevali po 6 odstotkov obresti, imeli so se mu vrniti v 6 letih po polletni odpovedi. Namesti da bi mu bili obresti v denarjih plačevali, pre-

pustili so mu stanovi vžitek vinskega daca v Ljubljani.

Z dolžnim pismom od 1. sept. 1695 izposodili so si stanovi kranjski od Schellenburga pod istimi pogodbami kakor prej še 22.500 gld. nemške veljave za poravnanje vojskineh stroškov. Tudi obresti od teh denarjev so se imele plačevati iz daca mesta ljubljanskega. Vse to kaže, da so bile Schellenburgove kupčije že tedaj jako velike in da je imel veliko denarjev na razpolaganje. Pa dasi je bila njegova kupčija jako velikanska, je tudi manje izdelke in pridelke dežele kranjske spravljaj med svet, kakor sita, platno, med, žeblje itd., ter je na ta način veliko koristil naši deželi, ker je vsakdo vse, kar je imel, Schellenburgu lahko prodal.

Za te velike zasluge bil je Jakob Schell, ki je bil že po svojem starem očetu pododval grbno pismo podpisano od cesarja Ferdinanda II. 12. januar. 1622, od cesarja Leopolda I. z diplomo od 22. maja 1696, ki se hrani v kranjskem muzeju, povzdignjen v plemeniti stan s priimkom Jakob Schell plemeniti Schel

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 9. novembra.

V državnem zboru je odgovorilo ministerstvo na interpelacije o trgovinsko političnih zadevah, toda tako, da poslanci vedó toliko ko prej; prave vzroke, zakaj so se obravnave razbile, bo ministerstvo gotovo zá-se obdržalo. Le toliko je gotovo, da Nemčija noče skleniti trgovinske pogodbe prej, dokler ne bi Avstrija z Ogersko se za trdno poravnala. To pa se ne more zgoditi, kajti če bi se pogodba z Ogrji tudi res dognala, bo sklenjena zopet le za 10 let, tedaj ne za zmiraj. Pa ta pogodba je zdaj zopet za leto dni odložena. Ogrom je zdaj po volji provizorij, kterege so prej tako odločno branili se, čeravno ga je dunajski državni zbor želel.

Poslanec Klaić je z 29 tovarši vprašal vlado, bi je li ne bila volja zboljšati slabí stan bosniških begunov. Turkoljubi bi najrajše videli, da bi se ti reveži poslali nazaj v svojo domovino, kjer bi jih Turki kar na kupe obešali, kakor Bulgare.

Delegaciji boste začeli svoje zborovanje začetkom prihodnjega meseca in sicer ta pot na Dunaji ter obravnavali najbrž edino le skupni državni proračun.

Na **Ogerskem** se neti razdraženost zoper Srbe s tem, češ, da skušajo z ruskim denarjem zbuditi ustajo na Ogerskem, da bi, kedar prično zopet vojsko s Turki, imeli hrbet zavarovan. To kaže, da imajo Madjari slabo vest — po pregovoru: kakoršen je človek sam, tako misli o drugih.

Vnanje države.

Francoska zbornica se je sošla 7. t. m., za predsednika je bil voljen Grévy. Tudi senat se je sošel. Važnega se v prvih sejah ni nič zgodilo.

Angleška je po ruskih zmagah v velikem strahu. Prej so Angleži mislili, da se bodo vsi mohamedanci v Aziji vzdignili za sveti boj za vero ter šli Turkom in sultanu na pomoč. Zdaj pa so se vzdignili res vojeviti Afganci v boj za vero, a ne proti Rusu, ampak proti Angleški. Tako je „John Bull“ dal zaušnico sam sebi.

V Carigradu so neki naleteli na zaroto privržencev Murada V., ki je namenjena proti sedanjemu sultanu. Ker je vojaška

mestna posadka do malega odšla na bojišče, imajo za red in varnost skrbeti meščanske straže. Skušnje pa učé dovolj, kako zanesljive so take straže zlasti vladi.

Izvirni dopisi.

Iz Vipave, 5. list. (Sadje- in vinorejska šola na Slapu.) Prej, ko je bilo kaj resnega govorjenja o sadje- in vinorejski šoli na Slapu, je bil velecenjeni grof, g. K. Lanthieri, ves vnet za zboljšanje svojih vinogradov, iz Nemškega poklcal izvedenca v tej stroki. Ta strokovnjak ogledoval je tukajšnjo trtno kulturo, a zapazil kmalo več napak. Grajal je dosedanjo slabo navado, v en in isti vinograd po več različnih trt saditi, kar vinski dobroto ne le kazi, ampak tudi vzdrževanje vina zabranjuje. Tudi je dokazal, da se trta pri nas prav ne odgojuje, kajti Vipavec pusti trtno deblo previsoko zrasti, kar mnogo dela, stroškov in drugih neprilicnost vzrokuje. Loti se toraj dela, dá iz nekterih vinogradov trte popolnoma izrupati, potem pa nove in le enega plemena po novem načinu zasaditi. Vipavec vidivši, kako se stare trte, ki so dobro kapljico donašale, tako neusmiljeno izruvajo, jel je z glavo majati rekši: „to je morebiti za une kraje dobro, pej za nas nikakor ne!“ Revež je moral veliko, veliko preslišati, preden nas je — na boljšo službo poklican — zapustil. A, če greš pa zdaj tiste vinograde pogledat, se boš začudil, da po novem načinu odgojena trta bogato rodi. Kmalo potem bilo je bolj resno govorjenje o vinorejski šoli, pa tudi močnejše majanje z glavami, kajti nekteri so se bali novih davkov, drugi so se bali za svojo vinsko kupčijo, a zopet drugi so rekli v svoji neumni prevzetnosti: Kaj bo gospod kmeta učil, ki sam nič ne zna! Toda ukljub vsemu temu ugovarjanju se je šola vendar le po veliki blagodušnosti gosp. grofa K. Lanthieri-ja *) vstanovila in otvorila. Ali kako čudne obraze si moral pri nekterih gledati, ko so zvedeli, da je celó domačin, vrli g. R. Dolenc, postavljen za učitelja in vodjo na ti šoli. „Nemo propheta in patria sua“ — nobeden ni prerok v domačiji svoji — sem si mislil, ter malo upanja imel, da bode g. Dolenc pri vsi svoji zmožnosti zamogel Vipavcem vstreči. Isto tako mislili so tudi drugi in željno smo pričakovali prvega izpita, sadú prvoletnega truda. Prišel je 29. okt. l. 1874 **), dan prvega izpraševanja. Zbralo se je bilo od blizo in daleko mnogo radovednih poslušalcev, na ktere sta že red in snažnost v zavodu močen vtis naredila, lično in dvorno obnašanje učencev pa je pričalo, da najbolji duh tu vlada. Izpit pa je vsestransko pokazal, da sta bila gg. učitelja ne le svoji nalogi popolnoma kos, ampak, da sta jo tudi v občno zadovoljnost rešila. Prepričali smo se bili takoj, da je strah, kojega smo prej imeli, prazen; kajti po takih rezultatih že prvo leto mora vsak nasprotnik kmalo omolknuti. Ta občna zadovoljnost, ki se je takoj sl. c. kr. ministerstvu kmetijstva brzojavila, je pa tudi plodonosno vplivala na gg. učitelja, kakor tudi na učence, kar je ravno prav došlo, kajti prihodnja leta bo delokrog obširnejši, treba bo tudi več marljivosti, večega prizadevanja, kar se je tudi vsako leto pri izpitih dokaj pokazalo, posebno pa pri letošnjem, ki se je 30. okt. vršil. G.

*) Glej „Slovenca“ št. 131 l. 1874. Pis.

**) Velikokrat se je že govorilo o ti blagodušnosti bi-li ne bil tedaj zdaj primeren čas, da bi sl. km. družba za take zasluge besedo sprožila, da bi kak križec kinčal tolikanj blagodušne prai? Pis.

vodja gre pri poduku le na to, da se učenci praktično uče in to je pravo; on ni zadovoljen, da učenci le z besedo odgovarjajo, temuč morajo dejansko pokazati, kaj da znajo. Tudi pristav, g. Žepič, se je v predmetih, ki jih je učil, strokovnjaka skazal in vse znanje na praktične dokaze opiral. Ta vsestransko mikavni poduk je pa tudi mnogo jih privabil, da so prostovoljno ob nedeljah šolo obiskovali in brezplačno delaje tudi v vinogradih se dejansko učili. Kakor vsakdanji, tako so tudi ti učenci pri izpitu, kteremu so se bili tudi podvrgli, prav izvrstno odgovarjali. Pravična je bila toraj pohvala, ki jo je zastopnik deželnega odbora, g. Grasselli, go-podoma učiteljema izrekel, resnična zadovoljnost, ki jo je nad učenci izustil. Enako zadovoljno izrazila sta se gospoda: A. Globočnik, zastopnik visoke c. kr. vlade, in Jurij Grabrijan, zastopnik kmetijske družbe. Pri takih vspehih, rekel je g. Grasselli, bodo sovražniki, koji so dvoji: očitni in skriti, kmalo potihnili, prvih že več slišati ni. Dragi čitatelj! ne misli pa, da se tu uči le sadje- in vinoreja, ampak tudi druge kmetovalcem potrebne reči; uči se namreč: fizika, kemija z ozirom na kletarstvo in vinorejo, čebelarja, spiseje in zemljemerstvo. Je toraj v resnici šola, ktera za blagor dežele vsega podpiranja zasluži.

Petričičev.

Iz Vipavske doline, 6. list. Od zadnjih volitev sem je znano, da je Postojna nemčursk trg; da pa tudi svet izve, kako da Postojnčanje nemški pisati znajo, podam tu sledeči račun, ki ga je tamošnji urar nekemu v vipavsko dolino poslal, in ki je vreden, da se objavi.

Rechnung!

Eine goldine Damen uhr die keten rad abdrun und 2. Schraube neie Spiral feder reguliren und die uhr fein Ausputzen reguliren kostet 1 fl. 70 kr. Die Silberne Onker uhr des untere zapfen bei den Schwungrad aus gleichen, Sper feder repariren fein ausgeputzt kostet zusammen — — — 1 fl. 10 kr.

Suma 2 fl. 80 kr.

Garanz in Auch 1 Jahr One das was bricht. mit aler Ahtung

Adelsberg 18/9 1877

M. Petrič

Uhrmacher.

Richtig Erhalten

2 fl. 80 kr.

M. Petrič.

G. nadzornik P. . . . ., ki ste iz Postojne doma in ki nemščino tolikanj čislate, kaj pravite na to? In pa vaši novi učitelji, koliko jih zna nemški pravilno pisati? Kadar nadzorujete, dajte svojim vernim kaj nemškega narekovati, in prepričali se boste, da ne zna nobeden. Tudi mi bi učitelji vas prosili, da bi ob času nadzorovanja ne ogledovali samo zapisnikov, ampak da bi tudi sami kaj izpraševali učence in ne samo iz računstva, kar ste nekđaj na realki učili, ampak tudi iz drugih predmetov, saj nadzornik mora vse znati. Pa še nekaj. Kaj mislite z učiteljicami, kterih je že kakor listja in trave? Znajo li pravilno nemški pisati? Le dobro se prepričajte, preden spričalo podpišete, kajti sicer se ni potem čuditi, če Postojnski urar tako piše. Fiat!

Slovensk učitelj.

Iz Lašič, 7. list. Kake dopisnike imeva in ljubi ljubljanski listič za obrite in kosmate svinje ali nemčursko trobilo, — zopet prav jasno kaže sporočilo iz Lašič v št. 253. Od besedice do besedice je vsa prigodba popolnoma zlagana in prekobrčena. Duhovnik —

lenburg, ter ob enem imenovan za cesarskega svetovalca.

V dotičnem cesarskem pismu se zlasti povdarja, da si niso le njegovi predniki na Tirolskem pridobili velikih zaslug za cesarje, kralje in nadvojvode avstrijske pri raznih prilikah, ampak da je tudi on sam dejansko pokazal svojo zvestobo in vdanost, ker je tako radovoljno skrbel za denarje, ki so se za vojskine stroške potrebovali, in ker hoče tudi zanaprej skrbeti za javni blagor kolikor more, in da so ga cesar ravno zarad teh osebnih zaslug povzdignili v plemeniti stan.

Ravno v tistem letu, ko ga je doletela ta velika čast, zadela ga je pa tudi britka zguba, ker mu je umrla njegova mati v 76. letu svoje starosti.

Z drugim diplomom od 10. novembra 1697, ki se tudi brani v muzeji, potrdil je cesar Leopold Schellenburga za menjevalca za Ljubljano in notranje-avstrijske dežele. Tudi to pismo pohvalno omenja zaslug, ki si jih je Schellenburg pridobil kot menjevalec denarjev in s svojimi velikimi kupčijami za državo.

(Dalje sledi.)

se vé da — povsod mora biti zraven pritaknjen. In ker ga pa res ni bilo, — (saj bi tudi ne bilo lepo in ne spodobno, če bi bil šel zjalastno gledat obešenca, ker s tacim in pri tacem nima opraviti nič) — tebi nič, meni nič — treba jo je kar na celem izkuhati kako prav debelo, ker še le potem postane tečna hrana za „Tagblatt.“ Oni dopisnik, človeče — že menda davno zrelo za vislice, — (zato se za svojega obešenega tovariša tako potejuje), je nekaj časa tudi hotlo „Slov. Narod“ mistificirati; ker ga je poslednji spoznal kot hudomušnega lažnjivca in naravnost mu povedal, da od njega ne sprejme nobenega dopisa več, zato je šlo iskat zavetja za svojo zagriženost in svoj zeleni žolč pri „Tagblattu.“ Dober tek njegovim bralcem!

Domače novice.

V Ljubljani 10. novembra.

(Slovenske Maticе) odsek za izdavanje knjig je imel zadajo sredo sovét, v kojem se je poročalo, da se knjige letošnje skoro donatisnjene sredi decembra jamejo razpošiljavati, toda — le tistim, kateri rédoma plačujejo. Bodo pa knjige na pr. bogati Letopis, umetni životopis Costov, in lepi trije zemljevidi gotovo na občno zadovoljstvo. Za „Časopis“ se je doslej oglasilo premalo naročnikov in še manj pisateljev. Sploh se kaže, da je bolj priljubljen „Letopis“ mimo „Časopisa“, kakoršnih se ne manjka Slovincem, da po njih priobčujejo svoje umotvore. Vendar je odsek po večini sklenil dotični poziv povtoriti še pred novim letom. Lujiza Pesjakova je ponudila Matici izbrane svoje izvirne poetične in prozaične spise, ktere odsek rad sprejame se vé da po pravilih, da se prej pregledajo in v odboru nasvétvajo. Nekteri rokopisi se vrnejo, slovensko-hrvaška slovnica se po danih nasvétih dovršuje, slovensko-laška obéta itd.; prihodnja odborova seja bode sredi prihodnjega meseca, občni zbor pa meseca januarija, in nádejati se je, da po novih volitvah donapolnjeni odbor prične potem mimo sedanje še blagejšo delateljnost. Bog pomozil!

(O šolah) se poroča iz več krajev, da je, kakor v Ljubljani v nižih in srednjih, Vernih duš dan, učencem doslej praznik, letos prvi-krat postal šolski dan. Mahrov vstav se je vendar vdeleževal ta dan pri sv. maši cerkvenih opravil. Tudi sicer se opazuje, da se gojenci omenjenega vstava na pr. o četrtkih krepko sprehajajo, dokler drugi učenci po šolah medlevajo.

(Slovensko gledališče.) Predstavljala se bode danes prvi-krat vesela igra: „Kolikor glava toliko željá“, spisal J. Rosen, poslovenil Josip Gecelj.

(Vabilo k besedi), katero napravi narodna čitalnica Ljubljanska v nedeljo 11. novembra 1877. Program besedi: 1. Bellini Ouvertura k operi „Norma“, svira vojaški orkester. 2. Nedved. — „Domovina“, moški zbor s čveterospévom. 3. „O slovanskem narodnem pesemstvu“. Berilo. 4. Meyerbeer — Fantasie elegante k „L'etoile du Nord“, solo za čelo s spremljevanjem orkestra. 5. Foerster — „Slavček“, Ruska národna pesem, moški zbor s čveterospévom. 6. „Raja“ deklamuje gospica Kogel-ova. 7. Zajic — „Putnica kolo“, moški zbor. 8. Brigialdi — Fantasia iz opere „Traviata“, solo za flavto z orkestrom. Začetek ob 7. uri zvečer. K tej „besedi“ vljudno vabi častite društvenike

Čitalničin odbor.

(Katoliško društvo) napravi v nedeljo 11. t. m. svojim družnikom tombolo v svojih pro-

storih v Virantovi hiši na Šent-Jakobskem trgu. Začetek o polčestih zvečer. Po želji mnogih udov bi pač bilo koristno, da se zopet vzbudi prejšnje katoliško-politično društvo, katero je bilo ravno prav delovati pričelo, pa je po nekem manj zadolženem pogrešku moralo prejenjati. Kako veselo in spodobno je brati o tacih družtvih in njih nov delavnosti po Avstrijskem, Českem itd.

(V delavnici Samasovi) je videti iz rude vlit čez cent težek svečnik za velikonočno svečo, namenjen farni cerkvi frančiškanski v Ljubljani.

Razne reči.

— Življenje sv. Justa, spričevalca, Trsta in tržaške okolice pomočnika, imenuje se knjižica, ki sta jo v laškem in slovenskem jeziku izdala A. A. T. in J. K., tržaška duhovnika, in ki bo gotovo dobro došla ne samo tržaškim katoličanom, da bodo bolje poznali svojega patrona, ampak tudi drugim vernim kristjanom slovenskim in italjanskim.

— Koliko se brzojavi v Evropi. Kakor je izračunilo naše trgovinsko ministerstvo, pride v Evropskih državah na 1000 ljudi telegramov: v Švici 1006, na Nizozemskem 616, v Veliki Britaniji 561, v Belgiji 537, v Virtembergu 474, v Norvegiji 433, na Nemškem 314, na Švedskem 306, na Francoskem 243, na Danskem 237, v Avstriji 202, v Italiji in Rumuniji 188, v Greciji 136, v Srbiji 128, v Španiji 76, na Portugalskem 75, v Turčiji 62 in v Rusiji 41.

— Lim ali klej spusti rad, kakor je znano, v hudej vročini, kadar se, postavim, sklejene reči postavijo na silno razbeljeno peč ali nad živo oglje. Dobro se pa sklejene reči drže skupaj tudi v vročini, če se kleju pri-meša klor-kalcija. Tak klej se lahko rabi pri rečeh iz stekla, kamenine, kovine, ali če se hočejo nalepiti napisni listki.

— Novo sredstvo, kako ohraniti trupla mrličev. Brazilijski inženir Ljuz Kroljs je iznašel sredstvo, da se na umetni način truplo spremeni v kamneno snov. Namen njegovi iznajdbi je, da se mesto sedaj navadnega pogreba vvede inkrustacija ali umetno okamenenje. Inkustirajoči pokrov mora biti tako gost, da ne gre skozi noben drobec (atom) truplovega plina in truplo samo se spremeni v trdo kamneno tvarino. Da se to doseže, spusti se truplo, zavito v platno, v vodeno zmes iz glin in apna, od kojih se vzameta enaka dela, potem se dene v zmes smole in nato se naredi okrog trupla neprerivna gosta snov. Pripravi se dalje zmes iz cementa, peska in pepela; dá se v vodo, da se razpusti, ter se vlije v tvorilo, kakoršno obliko kdo želi; v to krsto se prej položi inkustirano truplo. Tako ostane ono 24 ur. Med tem se pa lahko napravi umetna kamenena rakev. Ko se sname ona krsta, se na kamnu lahko izdolbe napis ali kako gotovo število, da ga morejo sorodniki in prijatelji brez pomote najti, ali da ni zmešnjave pri kakej preiskavi. Stale bi take priprave z rakvo in nagrobnim spominkom samo štiri marke. — Koliko se ljudje trudijo, da bi ohranili po smrti si truplo, kako malo se trudijo pa za dušo!

— Zabavnik „Deutscher Hausschatz“ prišel je že na svitlo drugi snopič, ki obsega: Die Deutschamerikaner. Roman von Adolf Schirmer (Fortsetzung). — Auf der Schildkrötenjagd im Atlantischen Ocean. Von Dr. Karl Löffler. — Märchenzauber. Gedicht von Franz Alfred Muth. Reiseskizzen aus dem

heiligen Lande. Auf dem Libanon. Von Johann Fahrgruber, Rektor des österreichischen Pilgerhauses in Jerusalem (Fortsetzung und Schluss). — Der russisch-türkische Krieg. Die Ereignisse in Bulgarien im Juli und August 1877. — Unbewusst. Gedicht von Ferd. Heitemeyer. — Orts-Uhr und Wochentag an verschiedenen Punkten, der Erdoberfläche. Von Dr. Eduard Heis. — Ein Schützenfest im Irrenhause. Von Ferdinand Heitemeyer. — Deutsche Herzen. Vom alten Neumärker. — Ein Kapitel über militärische Bekleidung. Von Dr. K. Ringler. — Romantik eines amerikanischen Salonwagens. Nacherzählt von N. Bleule. — Allerseelen. Gedicht von Franz Alfred Muth. — Allerlei.

Podobe v tem snopiču pa so: Strassenkampf an der Kadi-Moschee in Plewna, am 26. Juli 1877. — Märchenzauber. Gemalt von Rudolf Epp. — Die Vertheidigung des Schipka-Passes durch die Russen. — Situationsskizze der Schlacht bei Plewna am 30. Juli 1877. — Wie ein Waschtür Schildkröten ködert. — Im Zollhause in Norwegen. Gemalt von Hafström. — Tafel der Zeit an verschiedenen Orten der Erde, gegen Regensburg 12 Uhr Mittag. — Karte der Scheidelinie für Wochen-Tag und Datum. — Die Jantraschlucht bei Tirnowa in Bulgarien. Nach einer Skizze von E. Szathmári. — Wenzel I. von Böhmen backt Hostien und lässt Wein keltern für das hl. Messopfer. Nach dem Carton von Settegast. — Humoristische Bilderäthsel. Vsako leto izide 18 snopičev po 24 kr. s prelepo oljnato premijo, ki predstavlja spijoča otroka in za ktero se doplača 72 krajcarjev. Naročnino sprejemajo vsi knjigarji, kakor tudi vsi poštni vradi.

— Slovanska bibliografija. Slovaki imajo letos naslednjih najst časnikov: „Narodne Novine“ političen časnik v Turči; „Obzor“, gospodarsk, obrtnišk in domač list v ogerskej Skalici, izhaja trikrat na mesec; „Narodni Glasnik“, prstonaroden mesečnik v Turči; „Zora“, mesečnik, posvečen slovaškemu ljudstvu, v Turči; „Slovaški Letopis“, list za zgodovino, zemljepisje, starinstvo in jezikoslovstvo, izdaje ga sloveči duhovnik Fr. Sasinek; „Orel“, slovstven list; „Črnoknjižnik“, humorističen list; „Knjiga za začetne šole“, mesečnik v Trenčinu, in štirje cerkveni časniki. V Tešinu je s sedmim oktobrom začel izhajati poljski tednik „Novi Čas.“ Pisan je v ustavovernem duhu in sicer tako, da je neki česki časnik omenil, da se bodo sedaj Nemci začeli učiti poljskega jezika samo zato, da bodo mogli ta časnik čitati. Na Bulgarskem je začel izhajati dnevnik „Donavska Zarja“ namesti poprejšnjega „Prerojenje.“ Ogrinčeva izvirna povest „Ratibor, slovenski starašina“, natisnjena v 24. zvezku slovenskih Večernic, je izšla sedaj v česko prevedena v olomuškem „Našinci“. Prevedel jo je J. L. Černý.

Eksekutivne dražbe.

10. novembra: 3. Šile z Gore, 3. Mlekuž iz Sodražice, oba v Ribnici. 2. Andlovič iz Št. Vida, 3. Pahor, oba v Vipavi. 2. Zupančič iz Srebotnice, v Trebnjem. 2. Košir s Ceste, 2. Kersovani. 2. Modic iz Vidma, vsi v Lašičah. 2. Bezljaj iz Gorenje Šiške, 2. Strumbel, oba v Ljubljani. 2. Požar iz Gorič v Senožečah.

Telegrafične denarne cene 9. novembra.

Papirna renta 63.75 — Sreberna renta 66.95 — Zlata renta 74.35. — 1860letno državno posojilo 111.75 Bankine akcije 824 — Kreditne akcije 208.50 — London 118.85 — Srebro 106.10. — Ces. kr. cekini 5.67. — 20 frankov 9.56.